

Έκθεση Α' Λυκείου

Α. ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Χάσμα γενεών...κατά πόσο αποτελεί πρόβλημα για την κοινωνία;

Η **ταχύρρυθμη** εξέλιξη της εποχής και της κοινωνίας, τα **διαφορετικά** ιδανικά και ο διαφορετικός τρόπος σκέψης οδηγούν σε κενό επικοινωνίας των διαφορετικών ηλικιών, γνωστό ως χάσμα γενεών. Αφορμή για το παρόν άρθρο στάθηκε ένα πρόσφατο οικογενειακό τραπέζι, όπου – κλασικά – κάποιος μεγαλύτερος συγκρούστηκε με κάποιον μικρότερο για θέματα που αφορούσαν τόσο την ιστορία του τότε όσο και την τεχνολογία του τώρα. Σε κάθε οικογενειακό τραπέζι λοιπόν μπορούμε αν όχι όλοι, τουλάχιστον οι περισσότεροι να καταλάβουμε εμπράκτως τι θα πει χάσμα γενεών, χωρίς λεξιλογικούς όρους και αυστηρές λέξεις.

Βρισκόμαστε στον 21ο αιώνα. Τα πράγματα είναι πλέον διαφορετικά από ότι ήταν κάποτε. Οι μεγαλύτεροι είναι πλέον πιο ανεκτικοί με τις μικρότερες ηλικίες, προσαρμόζονται στα νέα δεδομένα και στα νέα τεχνολογικά επιτεύγματα. Έτσι, εκείνη η απόσταση ανάμεσα στις ηλικίες που ονομάζεται χάσμα γενεών φαντάζει όλο και πιο μικρή. Δε παύει όμως να υπάρχει. Και όταν υπάρχει αποτελεί πρόβλημα της κοινωνίας που απαιτεί αντιμετώπιση και επίλυση.

Οι νεότεροι, έχοντας γεννηθεί και αναπτυχθεί σε μια εποχή που διαφέρει έντονα από εκείνη των γονέων ή των παππούδων τους, καθώς έρχονται σε επικοινωνία μαζί τους και φτάνουν σε αντίπαλες απόψεις, διακρίνουν σε μεγάλο βαθμό τη διαφορά αυτή. Επομένως τους δημιουργείται το αίσθημα ότι ζουν σε ένα άφιλο περιβάλλον, όπου δεν υπάρχει κατανόηση και σεβασμός των προβλημάτων και των απόψεων τους. Βλέπουν την κοινωνία που τους παρέδωσαν οι μεγαλύτεροι γεμάτη υποκρισία και αναξιοκρατία. Μια κοινωνία που δεν τους παρέχει τρόπους να εξωτερικεύσουν το “εγώ” τους, τις διαφορετικές τους εφηβικές ανησυχίες.

Οι μεγαλύτεροι με τη σειρά τους, οι πιο «ώριμοι» (όπως θέλουν οι περισσότεροι να χαρακτηρίζουν τον εαυτό τους), αντιμετωπίζουν τους νεότερους ως πλάσματα **αδιάφορα** για τα κοινά, χωρίς σεβασμό απέναντι στα δικά τους ιδανικά και τις δικές τους αξίες. Ως πλάσματα που εγκαταλείπουν τη θρησκεία και τις αξίες που αυτή πρεσβεύει. Οι αντίπαλες αυτές απόψεις οδηγούν όπως είναι φυσικό σε κενό επικοινωνίας, σε αμοιβαία αντιπαλότητα και καχυποψία και σε μια διαρκή μάχη απόψεων και ιδανικών. Ουσιαστικά, ο λόγος αυτής της συνεχούς καχυποψίας και αντιπαλότητας υφίσταται στη μεγάλη διαφορά της ηλικίας. Όταν η εποχή αλλάζει και εξελίσσεται, είναι φυσικό και οι νεότερες γενιές που **αναπτύσσονται** να αποκτούν διαφορετικά ιδανικά και προτεραιότητες που συμβαδίζουν με τις ανάγκες της εποχής αλλά και της κοινωνίας.

Εκείνο που πρέπει να κατανοήσουν και να συνειδητοποιήσουν και οι μεν αλλά και οι δε είναι η διαφορετικότητα. Κάθε γενιά κατέχει τα δικά της χαρακτηριστικά, τις δικές της βλέψεις για το μέλλον, το δικό της όραμα. Υπάρχει ανάγκη προσέγγισης των

γενεών και αυτό μπορεί να επιτευχθεί μόνο μέσω αμοιβαίας κατανόησης και συμβιβασμών. Η ρίψη ευθυνών από τον έναν στον άλλον και η επικράτηση εγωιστικών τάσεων δεν αποφέρουν τίποτε, παρά μόνο **επιδείνωση** της κατάστασης. Ο διάλογος και η υποχωρητική στάση αποτελούν σχεδόν πάντα το μέσο για τη γεφύρωση οποιασδήποτε ασυμφωνίας, οποιασδήποτε διαφοράς. Τόσο όμως οι μεγαλύτεροι όσο και οι μικρότεροι είναι αναγκαίο να παρέχουν, με όποιο μέσο διαθέτουν και με όποιον τρόπο μπορούν, βοήθεια ο ένας στον άλλον. Οι μεγαλύτεροι να τους μεταβιβάζουν μια υγιή παιδεία και οι νεότεροι να τους εξοικειώνουν με ό,τι νέο καταπιάνονται.

Κάθε χάσμα στην κοινωνία αποτελεί πρόβλημα και η κοινωνία μπορεί να λειτουργήσει ομαλά μόνο ενωμένη. Είναι επιτακτική λοιπόν η ανάγκη γεφύρωσης του όποιου χάσματος και όλοι πρέπει να συνεισφέρουμε. Την επόμενη φορά που θα συγκρουστούν οι απόψεις σου με εκείνες κάποιου διαφορετικής ηλικίας, πριν τον κατηγορήσεις και του επιρρίψεις τις ανάλογες «ευθύνες» επανάφερε στη μνήμη σου τις λέξεις: διαφορετικότητα, σεβασμός, κατανόηση.

Μαρία Μακράκη, frapress.gr, 6/1/2017

Πηγή: <https://frapress.gr/2017/01/ti-ine-chasma-geneon-ke-kata-poso-apoteli-provlima-tis-kinonias/>

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1η δραστηριότητα

A1. Αφού μελετήσετε την τρίτη και τέταρτη παράγραφο του άρθρου, να γράψετε με δικά σας λόγια, σε μία παράγραφο 60-70 λέξεων, τους λόγους που δημιουργούν τη διάσταση μεταξύ νεότερων και μεγαλύτερων.

A2. Να επιβεβαιώσετε ή να απορρίψετε το περιεχόμενο των παρακάτω προτάσεων (ΣΩΣΤΟ – ΛΑΘΟΣ)

α) Η σύγκρουση μεγάλων και μικρών λαμβάνει χώρα συνήθως στις οικογενειακές συνεστιάσεις.

β) Τον 21ο αι. το χάσμα των γενεών παρουσιάζει την ίδια ένταση με το παρελθόν.

γ) Ο κύριος λόγος αντιπαλότητας μεγαλύτερων και μικρότερων είναι η διαφορά ηλικίας.

δ) Είναι αναγκαίο να συνειδητοποιήσουν οι δύο γενιές τη διαφορετικότητα και αξιοποιώντας το διάλογο να γεφυρώσουν το χάσμα.

ε) Το χάσμα των γενεών επηρεάζει τις μεταξύ τους σχέσεις κι όχι την κοινωνία.

3η δραστηριότητα

A3. Έτσι, ή, επομένως, όταν, όμως. Τι δηλώνουν οι λέξεις που συμβάλλουν στη συνοχή του κειμένου;

Μονάδες 5

A4. διαφορετικά, περιβάλλον, εγκαταλείπουν, διακρίνουν, παρέχουν. Με το δεύτερο συνθετικό καθεμίας από τις παραπάνω λέξεις να γράψετε μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη.

Μονάδες 5

A5. Πώς οργανώνεται ο λόγος στην τέταρτη παράγραφος του κειμένου (Οι μεγαλύτεροι... αλλά και της κοινωνίας). Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 5

3η δραστηριότητα

A6. Σε ένα άρθρο σας που δημοσιευθεί στην εφημερίδα του σχολείου σας να αναφέρετε τους παράγοντες που κατά τη γνώμη σας δημιουργούν το χάσμα ανάμεσα στους μεγαλύτερους και τους νεότερους, καθώς και πώς μπορεί αυτό να γεφυρωθεί ώστε να συνυπάρχουν αρμονικά.(200 – 250 λέξεις)

Μονάδες 20

B. ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Στο κεφάλαιο «Ο κύρης» του βιβλίου του «Αναφορά στον Γκρέκο» ο Καζαντζάκης δίνει το στίγμα του πατέρα του παρουσιάζοντας τη σχέση που είχε μαζί του.

Αναφορά στον Γκρέκο, Ο κύρης (απόσπασμα)

Ο πατέρας μου σπάνια μιλούσε, δὲ γελοῦσε, δὲ μάλωνε· κάποτε μονάχα ἔτριζε τὰ δόντια του ἢ ἔσφιγγε τὴ γροθιά του, κι ἂν τύχαινε νὰ κρατάει κανένα πετραμύγδαλο, ἔστριβε τὰ δάχτυλά του και τότε ἔκανε σκόνη. Κάποτε που εἶδε ἕνα ἀγὰ νὰ στρώνει ἕνα χριστιανό μὲ σαμάρι καὶ νὰ τὸν φορτώνει σὰ γάιδαρο, τόσο τὸν κυρίεψε τὸ κακό του, πὺλ χίμηξε ἀπάνω στὸν Τοῦρκο, μιὰ βρισιὰ ἤθελε νὰ ξεστομίσει, μὰ τὰ χεῖλια του εἶχαν στρουφίξει, δὲν μπόρεσε νὰ βγάλει λόγο ἀνθρώπινο κι ἄρχισε νὰ χλιμιντρίζει σὰν ἄλογο· ἤμουν ἐκεῖ μπροστά του, παιδὶ ἀκόμα, τὸν κοίταζα καὶ μὲ κυρίεψε τρόμος. Κι ἕνα μεσημέρι πὺλ γύριζε σπῖτι νὰ φάει, ἄκουσε, σ' ἕνα στενὸ πὺλ περνοῦσε, γυναικες νὰ σκληρίζουν καὶ πόρτες νὰ σφαλνοῦν κι ἕνας μεθυσμένος τουρκαλὰς εἶχε βγάλει τὸ

γιαταγάνι του καὶ κυνηγοῦσε τοὺς χριστιανούς. Ὡς νὰ δεῖ τὸν πατέρα μου, χύθηκε καταπάνω του· κάψα, κουρασμένος ἀπὸ τὴ δουλειά, δὲν εἶχε κέφι ὁ πατέρας μου για καβγάδες· μιὰ στιγμή τοῦ πέρασε ἀπὸ τὸ νοῦ νὰ στρίψει ἀπὸ τὸ στενὸ νὰ φύγει, κανένας δὲν τὸν ἔβλεπε· μὰ ντράπηκε. Ξεζώστηκε τὴν ποδιά πὺ φοροῦσε, τύλιξε τὴ γροθιά του, καὶ τὴν ὥρα πὺ σήκωνε ὁ τουρκαλὰς ἀπάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι του τὸ γιαταγάνι, του ἔδωκε μιὰ γροθιά στὴν κοιλιά καὶ τὸν ἔστρωσε χάμω· ἔσκυψε, τοῦ ξεγάντζωσε τὸ γιαταγάνι ἀπὸ τὴ φούχτα καὶ τράβηξε κατὰ τὸ σπίτι. Ἡ μητέρα μου του ἔφερε πουκάμισο ν' ἀλλάξει, εἶχε γίνει μουσκίδι στὸν ἰδρώτα, κι ἐγώ, θὰ ἔμουν ὡς τριῶν χρονῶν, κάθουμουν στὸν καναπέ καὶ τὸν κοίταζα· ὅλο τρίχες ἦταν τὸ ἀπανωκόρμι του, ἄχνιζε· κι ἅμα ἄλλαξε καὶ δροσέρεψε, πέταξε τὸ γιαταγάνι στὸν καναπέ, δίπλα μου· στράφηκε στὴ γυναίκα του:

—Σὰ μεγαλώσει ὁ γιός σου, τῆς εἶπε, καὶ πάει στὸ σκολειό, δῶς' του το νὰ ξύνει το μολύβι-του.

Ποτὲ δὲ θυμοῦμαι νὰ μοῦ ἔπε τρυφερὸ λόγο· μιὰ φορὰ μονάχα· ἤμασταν στὴ Νάξο, τὴν ἐπανάσταση, καὶ πήγαينا στὴ φράγκικη Σχολή, στοὺς φραγκοπαπάδες· εἶχαμε δώσει ἐξέτασες κι εἶχα πάρει κάμποσα βραβεῖα, μεγάλα, χρυσοδεμένα βιβλία· δὲν μπορούσα μόνος μου νὰ τὰ σηκώσω, πῆρε ὁ πατέρας μου τὰ μισὰ καὶ γυρίσαμε σπίτι. Σὲ ὅλο τὸ δρόμο δὲν ἄνοιξε τὸ στόμα· προσπαθοῦσε νὰ κρύψει τὴ χαρά του πὺ ὁ γιός-του δὲν τὸν ντρόπιασε· καὶ μονάχα ὅταν μπήκαμε στὸ σπίτι, χωρὶς νὰ μὲ κοιτάξει:

—Δὲν ντρόπιασες τὴν Κρήτη, εἶπε μὲ κάποια τρυφεράδα.

Μὰ εὐτὺς θύμωσε μὲ τὸν ἑαυτό του πὺ προδόθηκε κι ἔδειξε πὺς ἦταν συγκινημένος, κι ὅλη τὴ βραδιά ἀπέφυγε νὰ μὲ κοιτάξει κι ἦταν κατσουφιασμένος.

Βαρίσκιωτος, ἀβάσταχτος. Ὅταν τύχαινε νὰ ἔναι βίζιτες σπίτι, συγγενεῖς μας ἢ γειτόνοι, κι εἶχαν πιάσει ψιλὴ κουβέντα καὶ γελοῦσαν, ἂν ἄνοιγε ξαφνικὰ ἡ πόρτα κι ἔμπαινε, κόβουνταν ἢ κουβέντα καὶ τὸ γέλιο, κι ἓνας ἴσκιος πλάκωνε τὸ σπίτι. Χαιρετοῦσε μὲ μισὸ χεῖλι, κάθουνταν στὴ συνηθισμένη θέση του στὴ γωνιὰ τοῦ καναπέ, πλάι στὸ παράθυρο τῆς αὐλῆς, χαμήλωνε τὰ μάτια, ἄνοιγε τὴν ταμπακέρα κι ἔστριβε ἓνα τσιγάρο, ἀμίλητος. Ξερόβηχαν οἱ βίζιτες, κλεφτοκοιτάζονταν ἀνήσυχα, καὶ μὲ τρόπο, ὥστερα ἀπὸ λίγη ὥρα, σηκώνουνταν, πατοῦσαν στὶς ἄκρες τῶν ποδιῶν τους κι ἔφευγαν.

Ν. Καζαντζάκης, Αναφορά στον Γκρέκο, Σελ. 36-37

Παρατηρήσεις

1η δραστηριότητα

B1. Πώς περιγράφει ο Καζαντζάκης τη σχέση του με τον πατέρα του στο παραπάνω απόσπασμα; Να δώσετε δυο ενδεικτικά παραδείγματα (50-60 λέξεις).

Μονάδες 15

2η δραστηριότητα

B2. Να εντοπίσετε δύο αφηγηματικούς τρόπους που χρησιμοποιεί ο συγγραφέας στο απόσπασμα και να σχολιάσετε τη λειτουργικότητά τους.

Μονάδες 5

B3. Να εντοπίσετε στο απόσπασμα μία (1) μεταφορά, μία (1) παρομοίωση και μία (1) εικόνα.

Μονάδες 5

B4. Να αναφερθείτε στο είδος του αφηγητή (χαρακτηρισμός, εστίαση), τεκμηριώνοντας την απάντησή σας με αναφορές στο απόσπασμα που σας δόθηκε.

Μονάδες 5

3η δραστηριότητα

B5. Να συγκρίνετε τη σχέση παιδιού και γονέων στο απόσπασμα από την «Αναφορά στον Γκρέκο» του Ν. Καζαντζάκη με τη σύγχρονη πραγματικότητα (100-150 λέξεις)

Μονάδες 20